

Fundamenten: brood - wijn - tafelgemeenschap: (1) Brood

Lezing

Hij vertelde hun een andere gelijkenis: 'Het koninkrijk van de hemel lijkt op zuurdesem, die een vrouw mengde met drie zakken meel, tot alle meel doordesemd was.'

Mt 13,33 (NBV21)

Overweging

Brood is beschaving, volgens sommige 'broodschrijvers.'

"Brood is het voedsel dat ons het beste past, net als hooi voor paarden" zei Dokter Louis Lémery van de medische faculteit van Parijs, begin 18e eeuw. Op die manier hamerde hij op het broodnodige voedsel voor al de lagen van de bevolking.

Professor emeritus Peter Scholliers van de VUB in zijn boek *Brood, een geschiedenis van bakkers en hun brood*" (Uitgeverij Vrijdag, 2021) schrijft:

"Brood is Alles! De geschiedenis van brood gaat in feite over de geschiedenis van... alles".

De geschiedenis van het brood gaat immers terug tot ongeveer 35.000 jaar geleden. Archeologisch is aangetoond dat brood ouder is dan de landbouw.

Brood zou zijn ontstaan toen voor het eerst graankorrels werden gekneusd met een steen en gemengd met water, zodat er een soort pap ontstond. Deze pap werd gekookt, ingedikt en daarna in de zon gelegd of gebakken op stenen uit het vuur.

Hoe ontstond het gerezen brood?

Volgens de overlevering vergat een nederige landbouwster in het Egypte van de Farao's haar deegpap ergens in de hoek van de keuken. Pas na uren merkte ze haar verstrooidheid. De platte koek was intussen gerezen ... wat nu? Ze stopte de gerezen bol dan toch maar in de oven en merkte dat dit brood veel luchtiger en lekkerder was dan de broden die ze eerst maakte en kreeg veel complimenten over dit brood.

Is dit legende? In een andere versie speelt een bakkersjongen de hoofdrol... ik heb uiteraard voor de versie van het meisje gekozen.

De bakermat van de tarweteelt bevindt zich in het Nabije Oosten, meer bepaald in Mesopotamië, ook *vruchtbare sikkel* genoemd. Daar was de natuur zo weelderig en het klimaat zo gunstig dat de mensen geen moeite moesten doen om aan graan te geraken en konden ze er zich vestigen, dankbaar om die overvloed. Daar wordt het brood het fundamentele basisvoedsel dat tot nu het leven vertegenwoordigt.

Dit wordt gesuggereerd door de lezing van vandaag:

Hij vertelde hun een andere gelijkenis: 'Het koninkrijk van de hemel lijkt op zuurdesem, die een vrouw mengde met drie zakken meel, tot alle meel doordeesemd was.' (Mt 13,33)

Bij de voorbereiding merkte ik tot mijn ontsteltenis dat het woord **brood** hier niet in voorkomt!

Wat nu? Zoek ik een andere tekst?

Het woord **brood** komt immers 361 maal voor in de Bijbel (1^e Testament 297 maal *lechem* of *matsa*, 2e Testament 64 maal *artos*), dus keuze genoeg!

Ik bleef toch bij deze optie, want iedereen begrijpt dat het om brood gaat, en zelfs om meer dan brood. En daarom is het om te doen.

Het beeld van deze vrouw met haar handen in het deeg dateert zeker uit de kindertijd van Jezus. Wie weet? Misschien was het zelfs een verwijzing naar zijn moeder Maria, die zo vaak het brood bereidde. Wat mij betreft, het kneden en het rijzen van het deeg heeft mij steeds gefascineerd, en ik heb een tijdlang ons brood zelf gebakken...

Jezus vermeldt daarbij een zeer suggestief detail: de hoeveelheid meel. In de Joodse wereld van die tijd kwamen drie 'maten' meel of 1 **efa** overeen met ongeveer 35 liter meel, waarmee genoeg brood kon worden gebakken om honderd mensen te voeden.

Deze hoeveelheid komt drie keer voor in de Bijbel: bij het bezoek van de 3 engelen aan Abraham (Genesis 18,6), in het verhaal van Gideon waar het als teken dient om de Midjanieten te kunnen verslaan (Richters 6,19-25) en als Hanna haar zoon Samuel aan de Tempel in Jeruzalem toevertrouwt (1 Samuel, 1-24). Gastvrijheid bij Abraham, goddelijke bijstand voor Gideon, dankbaarheid en profetische overgave bij Samuel.

Een dergelijke hoeveelheid meel geeft aan dat de vrouw niet alleen werkt voor haar eigen gezin, hoe groot dat ook is. Haar werk lijkt eerder gericht op de behoefte van een gemeenschap. Het is dus niet moeilijk ons haar volop aan het werk voor te stellen, waarbij zij haar hart richt op degenen die van al dat brood zouden genieten.

De zuurdesem wordt letterlijk 'verstopt' in het meel, zijn actie is geheim, onzichtbaar en krachtig.

Er is veel verborgen zuurdesem in deze gemeenschap en hierbuiten, als genade om zich te verzetten tegen alle vormen van ongerechtigheid. En was het zo niet, zouden we van honger omkomen. Hier

worden we uitgenodigd en gesteund om in woord en gebaar ons lichaam letterlijk te geven en te breken als gedeseemd brood, als voedsel voor elke honger, als een engagement dat ons concrete leven verandert. En dit tot in de kleinste materiële vorm, tot de nederige centen in het mandje voor solidaire acties... Alleen moeten die centen in het mandje terechtkomen, zoals de vrouw de zuurdesem in het deeg stopt, want uit zichzelf zal het niet gebeuren, ook niet per toeval, want dat is legende en zelfs illusie.

We eten immers soms het brood van tranen (3 X in 1^e Testament), zoals vermeld in het boek **Tobit** (Tob 2,5) als we zoals hij, de onrechtvaardige orde bestrijden en ervoor gestraft of misprezen worden, of eten we het brood van verdriet, zoals **Job** klaagt als hij have en goed en al zijn geliefden verliest (Job 3,24)... Met de psalmist kunnen we dan bidden: *Heer, keer ons lot, gij hebt ons doen eten brood van tranen, gij drinkt ons met tranen drie keer zoveel* (Psalm 80, 6).

Hoe zullen we gesterkt worden?

Kort geleden vertelde iemand hier in de viering hoe ze ondersteboven was van slecht nieuws, van een overlijden. Ze was zo ontsteld dat ze dacht niet naar de viering te kunnen komen, maar kwam toch en getuigde: 'de Lier trekt ons'...

Hier gebeurt immers wat in het lied *Rorate Coeli* staat, dat we eens tijdens een advent samen hebben gezongen: *Consolamini, troost elkaar, mijn volk!*

Gods troost komt onder ons door onze zorg voor elkaar, het brood van tranen eten we samen op...

En als we hier zondag na zondag samen het brood breken, omwille van klein of groot verdriet, omdat we meevoelen met rouw en verlies, omdat we verontwaardigd zijn om al het lijden in de wereld, dan uiten we onze honger naar het Rijk Gods. Hier, in ons gezamenlijk gebed, nemen we als mens de verantwoordelijkheid op om het Rijk Gods gestalte te geven.

Als we straks het Onze Vader bidden en vragen om ons dagelijks brood, zullen we ook bewust denken aan de verborgen kracht van de zuurdesem, de kracht van het Rijk Gods waarvan we dragers zijn.

Het zij zo, kome wat komt!

Monique de Buck

De Lier, 25 september 2022

Inspiratie bij:

- Bonjean & Benoît Vermander, *L'homme et le grain, une histoire céréalière des civilisations*, les belles lettres, Paris, 2021

- Dorothee Sölle, *De Heenreis*, Ten Have/Baarn, 1981

www.brood.net

www.alimentarium.org